

УДК 636.8-619:617.711/.713-002

Масліков С.М., к.б.н., доцент (maslikovs.62@mail.ru)**Алякіна М.А.**, лікар ветеринарної медицини ©

Дніпропетровський державний аграрний університет

ХЛАМІДІОЗ ОЧЕЙ У БЕЗПРИТУЛЬНИХ КОТІВ МІСТА ДНІПРОПЕТРОВСЬК

Наведені результати щодо нозологічного профілю хвороб очей у котів міста Дніпропетровськ, а також дані про поширення серед очних хвороб котів хламідіозу. Встановлено, що нозологічний профіль хвороб органу зору серед досліджуваних тварин представлений кон'юнктивітами (35,5 %), кератитами (5,4 %), кератокон'юнктивітами (29,2 %), панофтальмітами (4,5 %), іридоциклітами (3,2 %), ретробульбарними флегмонами (4,5 %), катарактами (12,9 %), глаукомами (3,2 %), кореальними секвестрами (0,95 %) та блефаритами (0,45 %). Серед усіх тварин з ознаками двостороннього кератокон'юнктивіту в дослідженнях методами ІФА та ПЦР у 53,8 % виявлено позитивну реакцію на *Chlamidia psittaci*.

Комплексне лікування хламідіозу очей із використанням очної мазі «Ліконізол» характеризується швидким і стійким терапевтичним ефектом.

Ключові слова: кон'юнктивіт, кератокон'юнктивіт, хламідіоз, лікування, трифузол, лікопен.

Вступ. Хламідійні інфекції (хламідіози) – група етіологічно-споріднених зоонозів, що спричиняються патогенними облигатними внутрішньоклітинними бактеріями роду *Chlamydia*, які виділені від понад 200 видів тварин, включаючи птахів, деяких риб, молюсків, членистоногих і навіть вищих рослин [1, 2, 4].

Поштовхом для вивчення цього захворювання стало виявлення в 1942 році в США Бакером мікроорганізмів, що викликали атипову пневмонію у котів. Ними виявилися хламідії виду *Chlamydia psittaci*. Хламідіози, що виявляються у птахів і ссавців, зокрема у котів, є зоонозами, тому їх всебічне вивчення визнано Всесвітньою організацією охорони здоров'я одним із головних сучасних напрямків [5, 6].

Хламідіоз дуже поширений серед котів: у Японії він зареєстрований у 10 %, у Канаді – у 35 %, Німеччині – 65 %, Франції – 49 %, Бельгії – 25 %, Великобританії – 21 %, США – 47 % та Швейцарії – 48 % котів [7].

Причиною поширення хламідійної інфекції є ураження тварин багатьох видів, у тому числі, свійських тварин та міжвидова передача збудника [8].

Найбільш чисельною групою свійських тварин є собаки і коти, які мешкають на територіях населених пунктів, а також у житлах людей. Хворі тварини є джерелом поширення небезпечних для людей заразних хвороб, зокрема хламідіозу.

В останні десятиліття за кордоном описані численні випадки зараження людей хламідіозом від хворих котів. Часто хламідіоз у цих тварин перебігає субклінічно і власники тварин інфікуються під час контакту з ними.

Сьогодні, не зважаючи на небезпечність хламідіозу, в більшості країн Європейського союзу та СНД фахівці несвоєчасно та недостатньо ефективно реагують на прояви хвороби у свійських тварин; використовують застарілі системи збору, зберігання та обробки даних, що заважає проведенню ефективних заходів профілактики та боротьби з цим захворюванням. Методи ідентифікації циркулюючих ізолятів хламідій є коштовними та трудомісткими, через що відсутні вичерпні дані щодо ідентичності циркулюючих ізолятів хламідій [6].

Аналіз ситуації хвороби в Україні вказує на відсутність даних не тільки про видовий склад хламідій, що циркулюють та уражують свійських тварин в умовах міських агломерацій, але й навіть недостатність точних даних щодо поширеності цієї хвороби серед свійських тварин.

Метою нашої роботи було визначити місце хламідіозу серед хвороб очей у безпритульних котів міста Дніпропетровськ, ефективність діагностики та лікування хвороби в умовах державної лікарні ветеринарної медицини Бабушкінського і Жовтневого районів м. Дніпропетровськ і кафедри хірургії і акушерства сільськогосподарських тварин Дніпропетровського ДАУ.

Матеріали і методи. Дослідження виконували протягом 2012 – 2013 роів на базі лікарні ветеринарної медицини Бабушкінського та Жовтневого районів м. Дніпропетровськ, кафедри хірургії і акушерства сільськогосподарських тварин та науково-дослідного центру безпеки та екологічного контролю ресурсів АПК Дніпропетровського державного аграрного університету.

На першому етапі роботи з метою визначення нозологічного профілю очної патології у котів ми проводили моніторингові дослідження шляхом аналізу записів реєстрації хворих тварин в амбулаторних журналах лікарні ветеринарної медицини Бабушкінського та Жовтневого районів м. Дніпропетровськ за останні 3 роки.

На другому етапі під час експедицій по території Бабушкінського і Жовтневого районів відловлювали безпритульних котів з ознаками кон'юнктивіту (26 тварин); оцінювали їх загальний стан і відбирали проби для аналізу на хламідіоз (сироватка крові для ІФА та зіскребки для дослідження в ПЛР).

Підставою для постановки діагнозу на хламідіоз було збільшення титру антитіл у парних пробах сироваток в 2 – 4 рази. При цьому враховували епізоотичну ситуацію району, наявність клінічних і патологоанатомічних ознак захворювання. Точність такого дослідження наближається до 60 %.

Метод ПЛР для виявлення хламідій володіє 100 % специфічністю і чутливістю 10 копій ДНК на 1 мл зразка. Таким чином, ПЛР перевершує всі біохімічні та імуноферментні методи лабораторної діагностики інфекцій, зокрема хламідіозу, тому дозволяє визначати одиничні копії інфекційного збудника в досліджуваному зразку клінічного матеріалу.

На третьому етапі з усіх тварин, яким було підтверджено діагноз «хламідіоз», формували дві дослідні групи з метою визначення ефективності лікування хвороби.

Впродовж усього періоду досліджень тварин утримували в індивідуальних клітках площею 0,9 м². Годували повнораціонним концентрованим кормом для дорослих котів «Profilum Adult» двічі на добу (60-70 г корму на тварину). Тварини мали вільний доступ до води. До початку експерименту тваринам проводили дегельмінтизацію і визначали їх клінічний стан.

Перша група тварин отримувала імуномодулюючий препарат «Неовір» внутрішньом'язово по 0,5 мл тричі з інтервалом 48 годин, антибіотик «Енроксил 5 %», який застосовували внутрішньом'язово по 0,5 мл один раз на добу протягом 21 доби після третьої ін'єкції Неовіру, антисептичні краплі «Октенісепт» 1:10 по 1 краплі на кон'юнктиву кожного ока 4 рази на добу протягом 21 доби, очна мазь «Ліконізол» (містить лікопен, трифузол, новокаїн, диметилсульфоксид у гідрофільній основі) 2 рази на добу та антидиспептичний засіб «Ламінолакт» по 1/4 драже 2 рази на добу, протягом 21 доби.

Друга група тварин отримувала лікування у вигляді гомеопатичних імуномодулюючих крапель «Галіум-хеель» - перорально по 7 крапель 1 раз на добу протягом 21 доби, антибіотику «Фармазин 50» по 0,5 мл внутрішньом'язово 1 раз на добу впродовж 21 доби, гомеопатичних очних крапель «Окулохеель» по 1 краплі на кон'юнктиву кожного ока 4 рази на добу протягом 21 доби та антидиспептичного засобу «Ламінолакт» по 1/4 драже 2 рази на добу, протягом 21 доби.

Результати досліджень. Нозологічний профіль хвороб органу зору серед досліджуваних тварин з ознаками офтальмопатології представлений кон'юнктивітами - 35,5 %, кератитами - 5,4 %, кератокон'юнктивітами - 29,2 %, панфтальмітами - 4,5 %, іридоциклітами - 3,2 %, ретробульбарними флегмонами - 4,5 %, катарактами - 12,9 %, глаукомами - 3,2 %, кореальними секвестрами - 0,95 %, блефаритами - 0,45 %.

Серед кон'юнктивітів у 6,3 % тварин виявлена фолікулярна форма, у 54,5 % серозно-катаральна та у 39,2 % котів діагностовано змішану гнійно-катаральну форму кон'юнктивіту. Також було відмічено, що в більшості випадків хворобу було зареєстровано у самців – 63,6 %.

Більшість (81 %) кон'юнктивітів є двосторонніми. У 78 % тварин, хворих на двосторонній кон'юнктивіт, причиною ураження була кокова мікрофлора (стафілококи), решта випадків мала алергійну природу. Односторонні ураження більшістю виникали через травмування, проте у 8 % випадків етіологія хвороби не була з'ясованою.

Глаукоми були відкритокутовими і склали 3,2 % від загальної кількості зареєстрованих хвороб очей. У самців хвороба діагностувалася дещо частіше (55 %), ніж у самиць. Основною причиною глауком було запалення судинного тракту (82,6 %).

Другим етапом роботи було виділення тварин хворих на хламідіоз. Для цього у 26 безпритульних котів з ознаками кон'юнктивіту, що мешкають на

території Бабушкінського і Жовтневого районів м. Дніпропетровськ відбирали проби крові та зіскребки з кон'юнктиви з наступним їх дослідженням.

В результаті серед досліджуваних тварин у 14 було визначено позитивну реакцію на *Chlamidia psittaci* (53,8 %).

Третім етапом дослідження було розділення хворих на хламідіоз очей тварин на дві аналогічні групи з наступним наданням тваринам лікування відповідно вище зазначеній методиці.

До початку лікування при первинному огляді всі тварини мали схожі симптоми. Хвороба супроводжувалась набряком повік, слизово-гнійними виділеннями з кон'юнктивального мішка, набряком кон'юнктиви, осередковими ураженнями рогівки (рис.). У двох тварин відмічали типові висипи на кон'юнктиві повік. Майже у третини досліджуваних тварин виявляли гіпертрофію кон'юнктиви верхньої повіки та загальне ущільнення її тканин. Також у хворих тварин спостерігали набряк кон'юнктиви в місцях перехідних складок, наявність помірних слизово-гнійних витікань, світлофобії та слъзотечі.

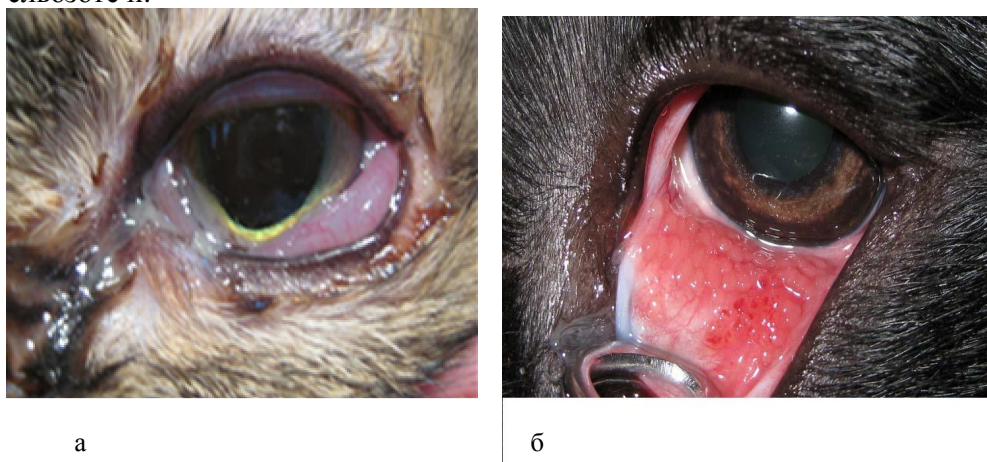

Рис . Локальні симптоми хламідійного кон'юнктивіту у котів: а - гіперемія кон'юнктиви та слизово – гнійні витікання з очної щілини; б – типові висипи на кон'юнктиві.

Після проведеного курсу лікування отримано наступні дані. Дві тварини першої групи мали ознаки виразного покращення вже на 7 добу лікування, а решта тварин почала реагувати на терапію з 9 доби. Клінічне одужання усіх тварин в групі відбувалося на 16-18 добу лікування.

У тварин другої групи 2 коти проявили перші ознаки одужання на 11 добу лікування, а клінічне одужання спостерігалось на 21 добу. Решта тварин дуже слабо реагували на лікування і їм було призначено скоректований повторний курс (заміна антигомотоксичних препаратів та антибіотика).

У тварин першої групи вже з третьої доби курації спостерігали жвавість, покращення апетиту та загального стану, проте позитивні зміни з боку органу зору відбулися лише через тиждень. Помутніння рогівки, слъзотеча та світлофобія зникали першими із симптомів вже на 7-8 добу. Запалена кон'юнктива із ознаками набряку з часом набувала блідо-рожевого кольору; вже з 9 доби гнійний ексудат поступово ставав більш рідким і набував серозного характеру. На 16-18 добу у тварин першої групи не спостерігалось клінічних ознак ураження органу зору.

Висновки

1. Нозологічний профіль хвороб органу зору серед досліджуваних тварин представлений кон'юнктивітами (35,5 %), кератитами (5,4 %), кератокон'юнктивітами (29,2 %), панофтальмітами (4,5 %), іридоциклітами (3,2 %), ретробульбарними флегмонами (4,5 %), катарактами (12,9 %), глаукомами (3,2 %), кореальними секвестрами (0,95 %) та блефаритами (0,45 %). Серед кон'юнктивітів у 6,3 % тварин виявлена фолікулярна форма, у 54,5 % серозно-катаральна та у 39,2 % котів діагностовано змішану гнійно-катаральну форму кон'юнктивіту. Більшість (81 %) кон'юнктивітів є двосторонніми. Односторонні ураження більшістю виникали через травмування, проте у 8 % випадків етіологія хвороби не була з'ясованою.

2. Серед усіх тварин з ознаками двостороннього кератокон'юнктивіту в дослідженнях методами ІФА та ПЛР у 53,8 % виявлено позитивну реакцію на *Chlamidia psittaci*. Хвороба супроводжувалась набряком повік і кон'юнктиви, світлофобією, слизово-гнійними витіканнями з очної щілини, осередковими ураженнями рогівки. У деяких тварин відмічають типові висипи на слизовій оболонці повік.

3. Комплексне лікування хламідіозу очей з використанням очної мазі «Ліконізол» характеризується швидким і стійким терапевтичним ефектом з одужанням тварин на 18 добу.

4. За хламідіозного кератокон'юнктивіту антигомотоксичні засоби є недостатньо ефективними (14,3 %) і можуть бути використані тільки як допоміжні.

Література

1. Обухов И.Л. Хламидиоз кошек / И.Л. Обухов, Д.А. Васильев. – Ульяновск. – 2003. – 32 с.
2. Сидоренко В.Е. Демиденко К.В. Хламидиозы тварин / В.Е Сидоренко, К.В Демиденко // Библиотека семейного лікаря та сімейної медсестри. – 2010. – №4. – 72 с.
3. Хаппе В. Офтальмология.: [справочник практикующего врача] / В.Хаппе. – М.: МЕДпресс-информ, 2005. – 29 с.
4. Cox R.L. et al. Deoxyribonucleic acid relatedness of *Chlamydia* sp. strain TWAR to *Chlamydia trachomatis* and *Chlamydia psittaci* // Int. J. Syst. Bacteriol. – 1988. Vol. 38. – P. 265–268.

5. Everett K.D.E. et al. Rapid detection of the Chlamydiaceae and other families in the order Chlamydiales: three PCR tests // J. Clin. Microbiol. – 1999. – Vol. 37. – P. 575–580.

6. Everett K.D.E. et al. The ribosomal intergenic spacer and domain I of the 23S rRNA gene are phylogenetic markers for Chlamydia spp. // Int. J. Syst. Bacteriol. – 1997. – Vol. 47. – P. 461–473.

7. Fox J.G. et al. Antigenic specificity and morphologic characteristics of Chlamydia trachomatis, strain SFPD, isolated from hamsters with proliferative ileitis / Lab. Anim. Sci. – 1993. – Vol. 43. – P. 405–410.

8. Garrett A.J. Some properties of the polysaccharide from cell cultures infected with TRIG agent (Chlamydia trachomatis) // J. Gen. Microbiol. – 1975. – Vol. 90. – P. 133–139.

Summary

Maslikov S.N., Dnepropetrovsk State Agrarian University

Alyakina M.A., doctor of veterinary Medicine

CHLAMYDIOSIS CATS EYE HOMELESSNESS IN THE CITY OF DNEPROPETROVSK

The results of the analysis of nosological profile of eye diseases in cats of Dnepropetrovsk, as well as data on the prevalence of eye diseases among cats chlamydia. Found that the nosological profile of eye diseases among the study animals presented conjunctivitis (35,5 %), keratitis (5,4 %), keratoconjunctivitis (29,2 %), panoftalmitami (4,5 %), iridocyclitis (3,2 %) retrobulbarnimi phlegmons (4,5 %), cataract (12,9 %), glaucoma (3,2 %), korneal sequesters (0,95 %) and blepharitis (0,45 %). Among all the animals with signs of bilateral keratoconjunctivitis in 53,8 % of patients revealed a positive reaction to Chlamydia psittaci. Comprehensive treatment of chlamydia eye with eye ointment «Likonizol» characterized by a rapid and sustained therapeutic effect in healing animals.

Key words: conjunctivitis, keratoconjunctivitis, chlamydiosis, treatment, trifuzolum, lycopene.

Рецензент – к.вет.н., доцент Калініна О.С.